

ماه شعبان

گفت‌وگو

الناز عباسیان
روزنامه‌نگار

«یکی از غفلت‌هایی که شیطان ایجاد می‌کند این است که ما را با حادثه‌های کوچک مشغول کرده و برای انسان فرصت‌سوزی می‌کند. فرض کنید انسان سحر شب جمعه را از دست داد، شیطان وسوسه می‌کند و به جای اینکه انسان برخیزد و با نماز اول صبح جبران این نافله شب را بکند، انسان را غافل می‌کند به طوری که احساس خستگی می‌کند و نماز صبح هم اول وقت نمی‌خواند. این غفلت‌هایی که در انسان ایجاد می‌کند یک فضیلت بزرگ را می‌گیرد و بعد آرام آرام یک نوع افسردگی در انسان ایجاد می‌کند و توفیق عبادت‌های دیگر را هم می‌گیرد. لذا باید تمامی ثواب‌های ماه شعبان را مغتنم شمرد و از شر شیاطین به‌سوی خدا پناه برد تا خداوند نیز انسان را اجابت کند و در سایه خود به‌سوی عالی‌ترین مقامات سیر دهد.» اینها بخش‌هایی از صحبت‌های آیت‌الله سیدمحمد مهدی میرباقری، استاد حوزه علمیه قم پیرامون مغتنم‌شمردن روزهای ماه شعبان است. سراغ ایشان رفتیم و در باب فضیلت‌های این‌ماه و اعمال آن گفت‌وگویی انجام دادیم.

در شرایط کنونی جامعه، گاهی گرفتاری‌ها و دغدغه‌های روزانه باعث می‌شود تا آدمی کمتر به معنویت و تزکیه روح خود توجه داشته باشد. همین موضوع به بروز مشکلات فردی و اجتماعی متعددی دامن می‌زند. در روزهای ماه شعبان، یکی از عزیزترین ماه‌های مسلمانان قرار داریم؛ از فضیلت این ماه و فرصت‌های خودسازی آن بر ایمن بگویید.

این ماه، ماه وجود مقدس نبی اکرم است که سیدانپیا هستند و به تعمیری کلیدی برای ورود به ماه رمضان است. هر ماهی فضایل پوشیدهای دارد که شاید درک آن برای همه قابل فهم نباشد. در ماه شعبان درهای برکت به روی مردم باز می‌شود. روایت است خدای متعال این ماه را شعبان نامید چون «لَتَشْعَبَ الْخَيْرَاتُ فِيهِ» شعبه‌های خیرات در آن به طرف بندگان جاری می‌شود. از این رو باید بگردیم سرچشمه را پیدا کنیم و شعبه‌ها را متصل به سرچشمه کنیم و از آن بنوشیم. فضای جبرانی در زندگی و جامعه نباید موجب غفلت از فرصت‌ها، ماه شعبان و رمضان و رجب شود. متأسفانه غوغا و سر و صدا خیلی از ماها را غافل می‌کند و این فرصت‌های بی‌بدیل و تکرارناپذیر از دست می‌رود. شیطان فرصت‌ها را یکی یکی می‌سوزاند و می‌رسد به پایان ماه شعبان. باید این فرصت‌ها را قدر بدانیم. یکی از فرصت‌های استثنایی، ماه شعبان است که ربنی رجب و رمضان واقع شده که خیلی هم بی‌ارزش است. اگر روز جمعه از دست ندهیم و اگر روز جمعه از دست ندهیم و اگر روز جمعه از دست ندهیم و اگر روز جمعه از دست ندهیم...

برای بهره‌بردن بیشتر از این ایام شما چه توصیه‌ای برای خوانندگان این روزنامه دارید؟

توصیه می‌کنم صلوات شعبانیه را مکرر بخوانند و به اینکه صرفاً ظاهرها خوانده شود اکتفا نکنند؛ گرچه ورودش برای ظاهر است، ولی مکرر خوانده شود، در این دعا می‌فرماید «هَذَا شَهْرٌ نَبِيكَ سَيَدُ سُلَيْكُ شُعْبَانَ الَّذِي حَقَّقْتَهُ مَنَكُ بِالرَّحْمَةِ وَالرَّضْوَانِ» ماهی که چون ماه پیامبر است خدای متعال آن را در پوشش رحمت و رضوان خودش قرار داده و اگر کسی وارد این ماه شد به رحمت و رضوان می‌رسد. در ادامه دعا می‌فرماید «اللَّهُمَّ فَأَعِنَّا عَلَى الْإِسْتِثْنَانِ بِسَيِّئَتِهِ فِيهِ وَ نَيْلِ الشَّفَاعَةِ لَدَيْهِ» یعنی کمک کن ما را تا ما هم بتوانیم سنت او را انجام بدهیم و مطابق با سنت او در این ماه عمل کنیم، یعنی شب و روز این ماه را متناسب با شب و روز حضرت کنیم و طبق سنت حضرت در این ماه عمل کنیم. حضرت شب‌های این ماه را بسیاری اینک به بتوانند دستگیری کنند، برای اینکه عالم را احیا کنند، با بیداری به سر می‌گردند و روزهای این ماه را روزی می‌گرفتند. ما هم باید تلاش کنیم تا بتوانیم این سنت را انجام بدهیم تا بتوانیم نایل به شفاعت حضرت شویم. البته مناجات‌شعبانیه مناجاتی است که آن‌ها داشتند؛ یعنی از تکیه‌گاه‌ها و چیزهایی که با آن انس گرفته بود و برای غیر خدا بود، به‌سوی خدای متعال راهی می‌شود. وقتی با تمام وجود فقط به خدا امیدوار شد آن وقت یک مرحله دیگر شروع می‌شود.

بعد از شعبان، ماه رمضان را در پیش داریم که ماه خودسازی است. پس چرا این همه تأکید به تزکیه در این ماه شده است؟

باید در این ماه پاک شویم نه اینکه بگوییم ماه رمضان ماه توبه است. در دهه آخرماه شعبان، این دعا را مکرر بخوانید «اللَّهُمَّ إِن لِمَ تَكُنْ غَفْرَتُ لَنَا فِيمَا مَضَى مِنْ شُعْبَانَ فَغْفِرْ لَنَا فِيمَا بَقِيَ مِنْهُ» یعنی خدایا اگر در گذشته این ماه ما را پاک نکردی، تا این ماه تمام نشده ما را پاک کن. اینجا محیط خاص مغفرت است و انسان با حسرت یاد می‌کند که نتوانسته تا الان از مغفرت این ماه برخوردار شود. خدایا ما را از مغفرت این ماه برخوردار کن که خیلی ماه عظیمی است. تا از این ماه بیرون رفتیم باید به مغفرت برسیم. اگر کسی توانست با این ماه سیر کند و با حضرت در این ماه همراه شود، به لقاءالله می‌رسد و حرکت کند. انسان باید دستورات خاصی از شعبان به‌ویژه اعمال و دستورات خاصی دارد تا مؤمن برای ضیافت‌ماه رمضان آماده شود. اگر شخص تمامی دستورالعمل‌ها را به‌طور

پای صحبت‌های آیت‌الله سیدمحمد مهدی میرباقری، پیرامون فضیلت‌های ماه شعبان

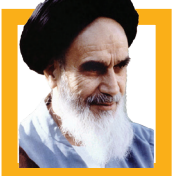
این ماه فرصت شفاعت است

باید در ماه شعبان پاک شویم نه اینکه بگوییم ماه رمضان ماه توبه است

از عباداتی که در این ماه به آن تأکید شده روزهاست و پیامبر (ص) معمولاً در این ماه مداومت بر روزه داشتند برای اینکه به فیوض این ماه دست یابند. البته این روزه را در محبت نبی اکرم بگیرد، افضل عبادات حجب هستند. حجب نبی اکرم حب خداست. روزه ماه شعبان به ۲ روز که رسیدن او شایسته زيارت نبی اکرم در بهشت است که از آن تعبیر شده به «زیارت‌الله فی عرشه». مرحوم صدوق ذیل این حدیث فرمود: مقصود از زیارت خدای متعال، زیارت نبی اکرم است که ظاهراً بر اساس همین روایت می‌فرماید. لذا ماه شعبان ماهی است که اصل ماه به نبی اکرم برمی‌گردد و تمام خیرات از وجود مقدس ایشان جاری است و هر چیزی در این ماه یک شعبه‌ای است به سمت اصل شجره طوبی که وجود مقدس امیرالمؤمنین و نبی خاتم (ص) هستند و به خصوص روزه این ماه چنین است و ما را به لقا حضرت می‌رساند. اگر کسی می‌خواهد در بهشت محبوب نباشد خودش را از روزه این ماه محروم نکند. به استغفار، صدقه‌ دادن و صلوات در این ماه بسیار تأکید شده است.

شعبانیه

ماه شعبان در کلام علما

امام خمینی (ره) مناجاتی که در ماه شعبان هست من در نظر ندارم که در هیچ یک از ادعیه گفته شده باشد که ادعیه سال همه ائمه است. این دعای شعبان، مناجات مناجات شعبان، مناجات همه ائمه است و در این مسائل بسیار هست، معارف بسیار هست و ادب اینکه انسان چه جور باید با خدای تبارک و تعالی مناجات کند. مسأغافلیم از این معانی که وضع چی است. (صحیفه امام، ج ۲، ص ۲)

آیت‌الله خامنه‌ای: بنده یک‌وقتی از امام بزرگوار سؤال کردم که در بین این دعاهاى ما تُوَر از اهل بیت (علیهم‌السلام)، شما بیشتر دلیسته کدام دعا هستید و به آن انس دارید؛ فرمودند مناجات شعبانیه و دعای کمیل. ایشان، این مرد عارف پخته‌عمل‌کننده در راه خدا، به این دو دعا توجه داشتند. ان شاءالله که در این ایام باقی‌مانده همین بتوانیم از این روزها استفاده کنیم و خودمان را در این وادی رحمت‌الهی به‌معنویت وارد کنیم و بهره‌بریم؛ اصل این است.

بیانات مقام معظم‌فهری در دیدار افشار مختلف مردم

حاج آقا مجتبی تهرانی: روایتی که از پیغمبر اکرم است یعنی «شُعْبَانَ شَهْرِي» ماه شعبان ماه من پیغمبر است و ترجمه‌الله من آغاثنی علی‌شهری «ایحار الانوار، ج ۹۴، ص ۱۷۹» اخبار رحمت کند آن کسی را که مرا کمک کند در این شهر؛ می‌فهمی که یعنی چه؟ من را کمک کند؟ یک بعدش این است که اگر در این ماه شماها بیاید بدی‌ها را کنار بگذارید و بی‌حیایی‌ها را کنار بگذارید، من را کمک کرده‌اید؛ اینکه اگر بخواهم شفاعتتان را بکنم دیگر زیاد به دشواری نیفتم. کمکم کنید برای خودت‌تان به خصوص من این را تأکید می‌کنم راجع به استغفار‌ها که اینها یک نوع خانه‌تکانی درونی است برای ما.

شیخ حسین انصاریان: دلیل برای اهمیت ذکر صلوات در ماه شعبان بزرگ کردیم: اول اینکه شعبان ماه رسول خداست و قرآن کریم، ما را به فرستادن صلوات بسر پیامبر دعوت می‌کند و دوم اینکه در ماه با عظمت، امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) می‌رسد. دنیا آمده اند؛ امام زمانی که پیامبر، اسیر او را همچون کنیه خودش می‌داند و خواندن صلوات در این ماه، نیز وارد شده است.

معرفی کتاب روزنامه‌نگار

سیری در مناجات شعبانیه

تفسیر مناجات‌شعبانیه را از کدام کتاب بخوانیم؟ کتاب «بر سفره توحید» با عنوان فرعی: سیری در مناجات‌شعبانیه، از سوی کارگروه محتوایی مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی تهیه و توسط انتشارات به‌نشر چاپ و منتشر شده است. این کتاب با یک مقدمه و ۲ بخش «حقیقت دعا و مناجات‌شعبانیه» و «شرح فرازهای مناجات‌شعبانیه» تهیه و تنظیم شده است. در بخش مقدمه این کتاب به این نکته اشاره شده که اثر حاضر یکی از کتاب‌های مجموعه «برترین آرزو» محسوب می‌شود که این مجموعه سلسله کتاب‌هایی با رویکرد دینی - معرفتی است که با هدف تأمین نیازهای فکری نسل جوان و پاسخگویی به آنها تهیه و تألیف شده است. مهم‌ترین بخش این مجموعه، دوره ۷جلدی «معارف کاربردی» است که اصول مسأله‌های اعتقادی را در بر گرفته است. در کنار آن، کتاب‌های تکمیلی در موضوعات گوناگون در نظر گرفته شده که به پرسش‌های نسل جوان پاسخ می‌دهند و برخی از گره‌های ذهنی نوجوانان و جوانان را می‌گشایند و به تبیین بیشتر معارف الهی می‌پردازند. در همین راستا، کتاب حاضر (بر سفره توحید) با زبانی روان سبزی دارد در مناجات شریف شعبانیه که از توحیدی‌ترین ادعیه‌هاست معارفی شیعه است. در بخش‌هایی از این کتاب با نگاهی نو به چستی و چگونگی تأثیر دعا و همچنین ذکر شریف صلوات در زندگی انسان آشنا می‌شویم و در ادامه به تماشای گوشه‌هایی از بحر عظیم این دعا - در چرخه فرازهایی از آن خواهیم نشست. محتوای اثر را به‌دلیل روانی و سادگی، کتاب برای کسانی که به‌دنبال اطلاعات دقیق و استوار در این زمینه‌ها هستند، مفید است. پایه محتوای کتاب همچون دوره معارف کاربردی آثار مرحوم علامه طباطبایی است و در کنار آن از آثار شاگردان این عالم جلیل‌قدر هم به شایستگی استفاده شده است.

اهمیت دعا

در ابتدای بخش اول کتاب به اهمیت دعا پرداخته شده است. اینکه دعا، حقیقت عبادت و روح آن و اعتراف به عجز، فقر و مسکنت در محضر حضرت رب‌العزه و یکی از ارکان سلوک الی‌الله است. دعا، روح عبادت و عبادت روح الهی است و بنابراین دعا روح دین است. به واسطه دعا بنده به حضرت قاضی‌الحاجات متصل شده و جریان امور خود را از منبع فیض و سرچشمه جود طلب می‌کند و سرانجام آنکه دعا، بزرگ‌ترین وسیله‌ای است که برای نیل به مقصود مفید است؛ زیرا تمام امور مبتنی بر سلسله اسبابی است که منتهی به ذات مقدس ربوبی می‌شود و دعا درخواست از آن ذات مقدس و کلید گشایش تمام قفل‌هاست. دعا برای بنده، حال اقطاع به‌سوی خدای آورد و بین بنده و خالقش پرده‌ها را برمی‌دارد و پرتو انوار خدا را در دل بنده می‌تاباند؛ لذا اولیای الهی و قربان در گاه ربوبیتش، بدون حاجت ظاهری همیشه با خدا در راز و نیاز و گفت‌وگو و مناجات بوده‌اند.

جا بگاه مناجات شعبانیه

یکی از ویژگی‌های مناجات‌شعبانیه، مضامین عالی و معارف بسیار بلند و عمیق آن است که بسیاری از اصول و پایه‌های معارف و ارکان و آداب سلوک الی‌الله را دربر گرفته است؛ معارفی که همه آنها در میراث شیعه و روایات اهل‌بیت (ع) به‌شکل پراکنده شاهد و گواه داشته و متواتر است و در کتاب حاضر کنار هم گرد آمده است؛ از همین‌رو بزرگان در طول تاریخ به این دعا اعتنا و توجه خاصی داشته‌اند. بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) می‌فرماید: «مناجات شعبانیه از مناجات‌هایی است که کم‌نظیر است... از ائمه هدی ادعیه‌ای وارد شده که در مضامین آنها باید تأمل کرد و آنها را به اهل نظر و اهل معرفت هستند، آنها را شرح کنند و به مردم ارائه دهند؛ اگر چه هیچ‌کس نمی‌تواند آن چیزی که به‌حسب واقع هست شرح کند. (صحیفه نور، ج ۲، ص ۸۳) مناجات‌شعبانیه از مناجات‌هایی است که اگر انسان دنبالش برود و فکر در آن بکند، انسان را به یک جایی می‌رساند. (صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۲۵۳) مناجات‌شعبانیه از مناجات‌هایی است که اگر یک نفر انسان دل‌سوخته، یک عارف دل‌سوخته، نه از این عارف‌های لفظی، بخواهد آن را شرح کند و از برای دیگران شرح کند، بسیار ارزشمند است و محتاج به شرح است.» (صحیفه نور، ج ۲، ص ۲)

بزرگان دین به ما فرموده‌اند اگر فرصتی را از دست دادی بلافاصله تدارک کن و اگر نماز شب را نخواندی قضایش را بخوان، اگر نماز صبح اول وقت از دست رفت فضیلت وقت را از دست نده. این یک قاعده کلی است.

اگر ماه رجب و دهه اول ماه شعبان از دست رفت، تقریباً ۳ هفته باقی مانده این ماه را مغتنم بشماریم

اینکه اولیای خدا طول سال و یا لاقلاً ماه‌های رجب و شعبان را ریاضت می‌کشیده‌اند برای رمضان ماه‌های بسیار پربرکتی هستند که نقطه شروعی برای سلوک انسان هستند

بزرگان دین به ما فرموده‌اند اگر فرصتی را از دست دادی بلافاصله تدارک کن و اگر نماز شب را نخواندی قضایش را بخوان، اگر نماز صبح اول وقت از دست رفت فضیلت وقت را از دست نده. این یک قاعده کلی است.

اگر ماه رجب و دهه اول ماه شعبان از دست رفت، تقریباً ۳ هفته باقی مانده این ماه را مغتنم بشماریم

اینکه اولیای خدا طول سال و یا لاقلاً ماه‌های رجب و شعبان را ریاضت می‌کشیده‌اند برای رمضان ماه‌های بسیار پربرکتی هستند که نقطه شروعی برای سلوک انسان هستند

گرافیک: شبنم آفرین